

Warszawa, 28. 11. 2016 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Pacjenta
Krystyna Barbara Kozłowska

RzPP-WPR.420.132.2016.AGL

Pan
Konstanty Radziwiłł
Minister Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Lanowey Pawe Minister

Podstawowym zadaniem Rzecznika Praw Pacjenta, zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta¹ (dalej: ustawa), jest ochrona praw pacjentów, określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych. Rzecznik Praw Pacjenta na bieżąco gromadzi i analizuje informacje związane z systemem opieki zdrowotnej, a następnie podejmuje działania w ramach przysługujących kompetencji w celu zapewnienia pacjentom przestrzegania ich praw.

W związku z zapytaniami zgłaszanymi w toku obsługi Ogólnopolskiej Infolinii Rzecznika Praw Pacjenta, a także pojawiającymi się wątpliwościami w prowadzonych sprawach indywidualnych, uprzejmie informuje iż Rzecznik Praw Pacjenta podjął analizę sytuacji pacjentów nie mogących pisać lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą odczytywanie tekstu w przypadku konieczności wyrażenia przez nich zgody pisemnej przed udzieleniem świadczenia zdrowotnego.

Należy zwrócić uwagę, iż stosowanie do art. 16 ustawy pacjent ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody, po uzyskaniu informacji w zakresie określonym w art. 9 ustawy. Zgoda może być wyrażona ustnie lub przez takie zachowanie osób uprawnionych, które w sposób niebudzący wątpliwości wskazuje na wolę poddania się proponowanym przez lekarza czynnościom lub braku takiej woli (art. 17 ust. 4 ww. ustawy). Jednakże, zgodnie z art. 18 ust. 1, w przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta, zgodę, o której mowa w art. 17 ust. 1, wyraża się w formie pisemnej.

¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 186, z późn. zm.

Analogicznie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyści² wskazuje, iż lekarz może wykonać zabieg operacyjny albo zastosować metodę leczenia lub diagnostyki stwarzającą podwyższone ryzyko dla pacjenta, po uzyskaniu jego pisemnej zgody, chyba że zachodzą okoliczności uprawiające do działania bez zgody pacjenta.

Zauważyć należy, iż forma pisemna zgody pacjenta została zastrzeżona pod rygorem dowodowym, gdyż żaden z powyższych aktów nie przewiduje sankcji nieważności w przypadku jej niedochowania, stosowanie do art. 73 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny³. Niemniej jednak, pacjenci oraz podmioty lecznicze zgłaszają do Rzecznika Praw Pacjenta wątpliwości w przedmiocie możliwości odebrania pisemnej zgody pacjenta od osoby niepiśmiennej lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą odczytywanie tekstu, w przypadku świadczeń o charakterze planowym.

Odnosząc się do wskazanego problemu, w ocenie Rzecznika Praw Pacjenta, przyjąć należy, iż analogiczne zastosowanie w sytuacji osoby niemogącej pisać powinien znaleźć art. 79 Kodeksu cywilnego. Stosowanie do jego treści osoba niemogąca pisać może złożyć oświadczenie woli w formie pisemnej w ten sposób, że uczyni na dokumencie tuszowy odcisk palca, a obok tego odcisku osoba przez nią upoważniona wypisze jej imię i nazwisko oraz złoży swój podpis, albo w ten sposób, że zamiast składającego oświadczenie podpisze się osoba przez niego upoważniona, a jej podpis będzie poświadczony przez notariusza, wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starostę lub marszałka województwa z zaznaczeniem, że został złożony na życzenie osoby niemogącej pisać. Za osobę upoważnioną należy uznać również członków personelu podmiotu leczniczego albo inną osobę fizyczną wskazaną przez pacjenta, która złoży podpis przy tuszowym odcisku palca osoby niemogącej pisać.

Niemniej jednak brak jest analogicznego przepisu mającego zastosowanie w przypadku pacjenta niemogącego czytać. W ocenie organu praktyka stosowania przez podmioty lecznicze tzw. formularzy zgody nie może stanowić formalnej przeszkody w dostępie do opieki zdrowotnej. Z tych względów Rzecznik Praw Pacjenta proponuje rozważenie analogicznej regulacji jak w art. 25 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyści w sytuacji zgłoszenia się pacjenta niemogącego czytać. Zgodnie z przedmiotowym przepisem, przeprowadzenie eksperymentu medycznego wymaga pisemnej zgody osoby badanej mającej w nim uczestniczyć, jednakże w przypadku niemożności wyrażenia pisemnej zgody, za równoważne uważa się wyrażenie zgody ustnie złożone w obecności dwóch świadków. Zgoda tak złożona powinna być odnotowana w dokumentacji medycznej.

² Dz. U. z 2015 r. poz. 464, z późn. zm.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.

Mając na względzie, iż obecnie powyższe stanowi przepis szczególny i reguluje wyłączenie sytuacji przeprowadzania eksperymentu lekarskiego przez lekarza, istnieje konieczność wprowadzenia określonej normy prawnej do aktu o charakterze podstawowym dla kwestii prawa pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego. Z tych względów zasadnym jest dodatnie w art. 18 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta ust. 2a., który regulowałby przedmiotową kwestię. Jednocześnie uznając, iż wyrażenie zgody wymaga jej poprzedzenia przekazaniem rzetelnej i wyczerpującej informacji, dla zabezpieczenia interesów pacjentów, istotnym pozostawałoby poczynienie zastrzeżenia w przedmiocie zakresu wyrażonej zgody poprzez poczynienie stosownego wpisu w dokumentacji medycznej indywidualnej.

Uwzględniając powyższe, działając na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 i 7 ustawy, uprzejmie proszę o zajęcie stanowiska w sprawie.

Uprzejmie proszę o przekazanie przedmiotowych informacji pisemnie na adres korespondencyjny Biura Rzecznika Praw Pacjenta (ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa) wraz z przytoczeniem sygnatury niniejszego pisma.

Z poważaniem
D. D. S. /,

